

SOCIALIST

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej — Oglasi po dogovoru.

Izhaja vsak ponedeljek ob 9. uri dopoldne. Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo. Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstropje.

Glasilo socialistične stranke Jugoslavije

Štev. 7.

Ljubljana, dne 18. februarja 1924.

II. leto.

Izzivanje.

V peti številki Uradnega lista direktije državnih železnic je izšel odlok, ki pomeni pravo izzivanje železničarjev in vsega delavstva v naši državi.

Ta odlok odpravlja institucijo obratnih zaupnikov v delavnicah in na progah, ki jih je prevzela država od južne železnice in pravi kratko: Da se bo delavnemu osebju prejšnje južne železnice in državne železnice enako godilo, se odpravlja s takojšnjo veljavnostjo institucija delavskih zaupnikov, kakor je bila urejena z naredbo Južne železnice št. 161 z leta 1920. S tem se razveljavljajo vse odredbe prejšnjega ravnateljstva, ki se nanašajo na te zaupnike. Delavsko osebje naj se o vsebini te odredbe obvesti.

Mi imamo, še iz prejšnjih časov, zakon o zaščiti delavcev, ki predpisuje, da se morajo voliti v vseh obratih obratni zaupniki. Ta zakon smo dobili takrat, ko je imelo delavstvo vsaj nekaj politične moči in v parlamentu jačje zastopstvo. Kakor hitro pa se je to spremenilo in kakor hitro so prišli v parlament ljudje, ki so obljubljali pri volitvah mašo z nebes, sedaj pa ne znajo ali nočejo nič storiti za delavstvo, gremo vedno bolj nizdol.

Namesto, da bi izdala vlada k zakonu o zaščiti delavcev izvršilno naredbo, namesto, da bi potem inšpekcij dela strogo na to gledala, da se ta zakon izvršuje, odpravljajo njeni organi obratne zaupnike še tam, kjer so. Zato vidimo v odredbah, kakor je zgornja, **nesramno izzivanje** ne samo železničarjev, ampak vsega jugoslovanskega delavstva. V Mariboru je delavstvo na to izzivanje tudi impozantno odgovorilo. Več

tisoč mož broječa množica je na velikem shodu, ki se je vršil v četrtek, dne 7. t. m. vladi v ostrih besedah povedala, da zasleduje vladino delo in da bo obračunala ob svojem času z vsemi, ki delavstvo izzivajo, pa tudi s tistimi, ki so veliko govorili in obljubljali, — v praksi pa so nas s svojo nesposobnostjo tja pripeljali, kjer smo danes.

Danes imajo gospodje, ki zakon kršijo, že pogum, da vržejo v obraz delavstvu, ki proti temu protestira besedo: Tisti časi so minuli, ko smo se vas bali! — Res so zaenkrat minuli. Minuli po krivdi, delavstva samega, ki je šlo za vsakim plačanim priganjačem in dopustilo, da so se njegove organizacije razbile.

A še bo drugače! Se bo zbralo delavstvo svoje razbite sile in postalo političen faktor!

Na vladna izzivanja bo odgovorilo delavstvo z bojnim klicem: Vsi v politične organizacije! Vsi v politične organizacije Socialistične stranke Jugoslavije, ki je z največjo požrtvovalnostjo spravilo v veljavo zakone, ki se danes rušijo! Gobeždačem, ki pravijo, da je to vse eno in da je to celo dobro za vas, pa povejte, — da so napravili že dovolj škode in **da se vojska ne vodi z jezikom, temveč s topovi.** Težek je boj, ki ga morajo voditi proti reakciji delavske organizacije vseh vrst. Kjer pa delavstvo nima nobene politične moči, tam vodijo ostale organizacije ta boj, — kakor da bi plavale proti vodi.

Zato ne ve kaj govori, kdor pravi: Delavstvo naj se za politiko ne briga! Poleg demagoške, kričave politike je politika resnega razrednega boja. To je delavska politika bodočnosti.

Nainovejše politične vesti.

Silen porast dinarja!

Glasom najnovejših vesti je dinar v Curihu silno narasel. Dinar notira po zadnjih vesteh v Curihu že 7.55 švicarskih centimov. Po curiški pariteti bi stala lira le 3.32 Din, češka krona 2.20, dolar 76.10. Dinar je porasel v par dneh za več ko 10 odstotkov!

Bolgarski socialisti izstopili iz vlade.

Sofija, 16. februarja 1924. Po sklepu strankinega zbora je podal socialistični minister v Cankovi vladi včeraj svojo demisijo.

Reške konvencije pred parlamentom.

Beograd, 17. februarja 1924. Vlada je postavila nepričakovano sporazum o Reki na dnevni red ponedeljkove parlamentarne seje. Dr. Ninčić je naenkrat ozdravil in bo podal ekspozice o sporazumu. Pričakuje se, da bo parlament sporazum proti glasovom opozicije po kratki debati ratificiral.

Stavka pristaniških delavcev v Angliji.

London, 16. februarja 1924. Danes opoldne so stopili delavci vseh angleških pristanišč v stavko. Delegati obeh pogajajočih se strank so nameravali London takoj zapustiti, bodo pa stopili na prizadevanje ministra za socialno politiko še enkrat na posvetovanje.

Razdelitev Hrvatske na oblasti.

Na sobotni seji ministrskega sveta je referiral minister Vujičić o likvidaciji pokrajinskih uprav v Zagrebu in o vpostavitvi velikih županij v Hrvatski, Slavoniji in Sloveniji. Ta razdelitev bo koncem tega tedna definitivno končana.

Glasovanje o osemurnem delavniku.

Zeneva, 16. februarja. Jutri, v ponedeljek se vrši v Švici ljudsko glasovanje o spremembi zakona o osemurnem delavniku.

Švicarski parlament je sprejel pred poldrugim letom zakon o osemurnem delavniku tako, da se lahko za čas gospodarske krize, najdalje pa za tri leta delavni čas podaljša, najdalje na 54 ur tedensko. Proti temu so zahtevale delavske stranke referendum v spomenici, ki ima 200.000 podpisov. Kakor je soditi bo vsaka sprememba zakona o osemurnem delavniku z veliko večino odklonjena.

Stavka — bank.

Dunaj, 17. februarja 1924. Na Dunaju groze že dalje časa s stavko — bank. Pričakujejo, da stopijo bankirji, za katere se s stalizacijo valute zlati povojni časi končajo, že v ponedeljek v stavko.

Padanje madžarske krone.

Budimpešta, 16. februarja. Madžarska krona je ponovno silno padla.

Oblastne volitve.

Z ozirom na izvršeno razdelitev države na oblasti se ponavljajo glasovi, da bomo imeli v marcu ali aprilu oblastne volitve.

Seveda — če ne pride med tem, do spremembe v vladi.

Pašić pri kralju.

Pašić je ozdravil in je bil sprejet od kralja, katerega je v enourni avdijenci izerpno informiral o političnem položaju.

Priznanje Rusije.

Anglija je prebila led. Sedaj priznavajo evropske države Rusijo po vrsti, ali pa se nato pripravljajo.

Rusijo so priznale že Anglija, Italija, Norveška in Avstrija. Glede Češkoslovaške in Jugoslavije je izrekel član ruskega komisariata za zunanje zadeve nastopno:

Mednarodni pomen sovjetov raste od dne do dne. S političnega vidika je za male države brezpomembno, kako stališče bodo sovjeti zavzeli proti njim. — V Evropi obstojajo nove države, kakor Češkoslovaška in Jugoslavija, ki so nastale za nami in ki jih mi dosedaj še nismo priznali. Pripravljeni smo, da jih takoj brezpogojno priznamo, toda isto zahtevamo tudi od njih.

Zdi se pa mi, da Rusija lažje živi brez njihovega priznanja, kakor pa one brez našega.

Za avstrijsko, madžarsko in bolgarsko vlado, ki so podpisale brest-litovski mir to izrečno priznanje ni razveljavljeno, četudi ona pogodba ne obstoji več. Litvinov je nato z zadovoljstvom povdarjal, da je po Angliji tudi Norveška upostavila normalne odnose z Rusijo in je označil kot smešno postopanje Švedske, ki se po triletnem omahovanju še ne more odločiti za priznanje sovjetske vlade. Glede Amerike pa je dejal, da hoče ameriška vlada razpravljati o ruskih zakonih, kakor da bi smela Rusija zahtevati izpremembe v ameriški zakonodaji.

Trocki — obolel.

Iz Moskve poročajo, da boleha Trocki na splošni oslavitvi organizma in na bronhialnem kataru. Za ozdravljenje bo potreboval dva do tri mesece. Predvsem je zanj nujno potreben popoln mir. Trocki se bo šel zdraviti v Sukamhale.

Reške konvencije

je odobril odsek za zunanje zadeve z večino enega glasu.

Pred plenumom se je razprava o rimski pogodbi — preložila, ker je baje Ninčić obolel.

Opozicija proti konvencijam sicer glasno rjove, — dvomimo pa, da bi si jih upala zrušiti, ker bi morala potem dokazati, da zna ona to bolje urediti.

Novi komunistični nemiri na Nemškem.

Na Saškem je prišlo v več mestih do težkih komunističnih izgrediv. Nastopiti je moralo vojaštvo, ki se je poslužilo orožja. V Berlinu so zatvorili centralo komunistične stranke.

Dr. Korošec in avtonomija.

Dr. Korošec se pogaja z demokrati za opozicijski blok.

Kakor poročajo njegovi bodoči zavezniki — je pri teh pogajanjih svojo avtonomijo že zatajil. Kakor smo razvideli že Markovega protokola, — se da s Korošcem zelo po ceni govoriti. Avtonomije in hude besede so le za ljudstvo.

Tudi Radić — za parlamentarno delo.

Po triletnem čakanju, — se izpreobrača tudi Radić. V zadnjem »Slobodnem domu« je napisal, da je treba iti končno v parlament in tam delati.

Ako bi bila srečala Radića ta pamet že prej, bi bilo marsikaj lahko drugače pri nas. In smeli bi upati, da bo marsikaj drugače, ako bi smeli upati, da ga je srečala sedaj pamet. Zdi pa se nam, da je to nemogoče. Zato bo imel opozicijski blok, ako do njega pride, težko delo in si od njega ni bogve kaj obetati.

Nasilje na Jesenicah!

Kakor poročajo je okrajno glavarstvo v Radovljici razveljavilo socialistično in komunistično listo za občinske volitve na Jesenicah. Glavarstvo trdi, da so nekateri podpisi na listah nepriestni. Razveljavljenje je posledica klerikalnih intrig, ki hočejo dobiti občino — na ta način v svoje roke.

Rudarska konferenca.

V nedeljo, dne 17. februarja 1924 se vrši v Sarajevu deželna konferenca bosanske Zveze rudarskih delavcev.

Sklicanje te konference odobrava tudi Glavni Radnički Savez, v kojega sestavu se Savez rudarjev za Bosno nahaja.

Kapital v boju proti socialnemu zavarovanju. Industriji se, organizirali po vsej državi veliko gonjo proti socialni zakonodaji. Nad pol leta že vrše to »plemenito« agitacijo, ki je porodila nešteto resolucij podjetniških organizacij. Te dni so zborovali tudi v Belgradu, kjer so stilizirali svoje zahteve navidezno dobrohotno. Dejansko pa slone njih zahteve prav tako v Belgradu, kakor so slonele pri nas, na krivih temeljih, ki niso nič drugega, kakor prikrit izraz nevolje nad zavarovanjem. Podjetnikom bi prav prijateljsko svetovali, da prepuste socialno zavarovanje delavcem, ker je njihovo, sami naj se pa brigajo za svoje fabrike. To bi bilo zanje bolj hvaležno delo.

Tedenski pregled »Slov. Naroda«.

»Slov. Narod« je rešil v uvodnikih: Reško vprašanje, črkarsko pravdo, Radićevo poslanstvo, narodno edinstvo, politično moralo, skratka: uvodniki-prima. Politični pregled: Trikrat napovedal konec radikalije, 2krat potvoril izvirnost poročila, sedemkrat napisal debele laži. V dnevnih novicah: sproti »ažur«, celo od sv. Trojice dobiva za dnevne novice. Ljubljani posveča neizpremenjeno svojo pozornost in ker rabi »Narod« »lahterno« tudi podnevi, zahteva zase od magistrata več luči, več geista. No in končno: Razno. Z zbadljivimi šaljkami, salonskimi (ne salomonskimi) vici zabava občinstvo, žgečka bralce in jih najlepše uspava.

Sicer pa tedenskega pregleda »Narodovega« tudi za honorar ne bo več pisal — Voglar.

Kaj je veliko?

Ako so delavske organizacije slabe in nič ne žrtvujejo za pokret, — a ima delavska stranka vključ temu dnevnik, je to lepo in mnogi mislijo, da je to tudi veliko.

V resnici pa je to vir vsega zla.

Res veliko je le to, kar je solidno. Ako spravijo delavci skupaj pol milijona kron in kupijo s tem podjetje, ki je vredno 10 milijonov kron, — mislijo mnogi, da je to veliko delo.

V resnici pa je prava moč tam, kjer je devet in pol milijona kron in ne tam kjer je pol milijona kron.

Po vojni je bil naš največji greh, da smo hoteli biti večji, kakor smo.

Iz napak se moramo učiti in se moramo čuvati, da bi jih ponovno in v še večji meri delali. Zato je treba pojme o tem, kaj je veliko, temeljito spreminiti.

Veliko je to, kar je solidno. Za nas je veliko le to, kar je res naše. Pri vsaki priliki si zato izračunajte, kaj se da doseči s tem, kar je delavstvo pripravljeno žrtvovati.

Macdonaldov nastopni govor.

V torek, dne 12. t. m. je imel predsednik angleške delavske vlade, Ramsay Macdonald, svoj nastopni govor. Vodilna misel Macdonaldovega programa je prizadevanje po ohranitvi trajnega miru v Evropi. Macdonald je izjavil:

»Se nikdar ni v Angliji noben ministrski predsednik govoril zbornici pod podobnimi okoliščinami, kakor jaz. Nobena stranka nima čiste večine, konservativna pa je najmočnejša. Ker pa pri volitvah ni mogla doseči večine, je nastopila vlada kot druga najmočnejša stranka Labour Party. Delavska vlada bo odstopila le tedaj, ako bi doživela v važnih spornih vprašanjih ali pa v principielnih vprašanjih poraz. Prva naloga vlade po njenem nastopu je bila, da je odstranila paniko, ki se je pojavila med gotovimi sloji, kar se ji je tudi posrečilo.

Vlada je odločena predložiti parlamentu v odločitve vse sklepe državne konference glede pogodnostne carine za kolonije. Stanovanjsko politiko hoče voditi na ta način, da se bo gradilo toliko stanovanj, da bodo delavci plačevali za svoja stanovanja le 9 šilingov na teden. Za odpravo brezdelnosti bo dala vlada na razpolago večje izvozne kredite in bo v vsakem oziru skušala izboljšati trgovino. Nikakor pa ne misli odtegniti kapitala in kreditov trgovini za izvršitev javnih del. Gledala bo le na to, da se državni dolg poenostavi in obresti zmanjšajo z konvertiranjem. V to svrhu bodo ustanovljeni posebni odseki strokovnjakov, ki bodo izdelali potrebne reformne predloge. Vlada bo tudi napela vse sile, da dvigne angleško kmetijstvo.

Priznanje Rusije je bil potreben pogoj, da se reši izredno težka naloga razčiščenja vseh angleško-ruskih problemov. Ruski sovjetski poslanik je že na potu v Moskvo, da dobi potrebne instrukcije za bližajoča se pogajanja. Vztrajal pa bom vsekakor z vso odločnostjo na tem, da Rusija končno ustavi vsako propagando proti Angliji.

Železničarsko osebje v obupu.

Nikoli že niso bili železničarji v tako brezupnem položaju, kot so danes. In zakaj? Prvič za to, ker se prepirajo med seboj, namesto, da bi bili složni in drugič, ker je današnji delodajalec stokrat bolj brutalen, stokrat bolj brezobziren in stokrat bolj zakrknjen, kot je bil prej. Tudi v stari Avstriji ni bilo železničarjem z rožigami postlano, toda tako niso stradali, kot stradajo v »osvobodjeni« državi, ki bi naj bila naša mati, ne mačeha! Hvala lepa za tako mater, katere otroci nimajo nobenih življenskih pogojev več, ki beže, če le morejo od nje, kakor prebivalci Sodome in Gomore, ker se boje pekla, ki grede raje v — smrt, kakor da bi še nadalje prenašali tako suženjstvo. Železničarske družine žive danes mnogo slabše kot najslabše prostitutke. Prostitutke žive od enega sicer slabega in nečastnega poklica, železničarji pa si morajo danes iskati, poleg častnega poklica, mnogokrat še druge manj častne za nje in za njih delodajalca ponižajoče poklice, oni morajo odjedati drugim svojim tovarišem kruh s tem, da opravljajo v prostem času druga dela in tako pospešujejo brezposelnost in vlečejo tudi ostale delavce v prepad. Ne od danes, ne od včeraj, temveč tri leta že traja povečana beda železničarjev. Bilo je sicer v tem dolgem času sicer raznih akcij, ki so šle ali so saj skušale iti za tem, da bi se ta strašna beda vsaj omilila, toda vse zastoj. Vse akcije so zadele na trdo skalo reakcije in so se razblinile. In danes triumfira reakcija! Neki gospod Š. je pred kratkim izjavil deputaciji pri ljubljanski žel. direkciji: »Enkrat smo se vas bali, ampak danes se vas ne bojimo več!«

Ta odgovor je treba podčrtati, saj govori za cele knjige. V četrtek t. j. 14. februarja, ko to pišemo, bo šla zopet deputacija uslužbencev in delavcev

Obrtniška zborovanja.

Na vseh obrtniških zborovanjih napadajo obrtniki socialno politično zakonodajo. Vedno povdarjajo krivična,

Kar se tiče srednje Evrope, je naša nova vlada pri svojem nastopu zelo resen položaj. Odnosaji Anglije napram Franciji so bili pod unionistično vlado vse prej, kakor prijetni. Vsepoposod je vladal občutek negotovosti. Instinktivno se je čutilo, da mora priti do popolnoma brezupnega položaja, ki bi dovedel do izbruha evropske vojne. Zato je bila neobhodno potrebna radikalna izprememba. V Poruhrju obstoja cela vrsta zamotanih vprašanj, od katerih sicer za bodočnost ni nobeno nerazrešljivo, vendar pa vpliva vsako zelo vznemirljivo na razpoloženje. O neposred. težkočah, ki so nastale vsled separatizma v Pfalzu in železniške politike režije v Koelnu sicer še ne more podati popolne izjave, reči pa more že sedaj, da bo zlasti v vprašanju Pfalza dosežen že v najbližjem času popoln sporazum, ako se ne zgodi kaj nepričakovanega.

Franciji se ni treba bati angleške politike. Anglija sicer ne bo mogla storiti vsega, kar želi Francija, na drugi strani pa tudi ne pričakuje, da ji bo Francija sledila v vseh njenih stremeljenjih. Vsekakor pa ne obstajajo med Anglijo in Francijo nobena taka nasprotstva v naziranjih, ki bi jih ne bilo mogoče urediti samo z nekoliko dobro volje in poštenosti. Reparacijsko vprašanje je treba presojati ne samo s francoskega in angleškega, ampak tudi z evropskega stališča in storiti vse, da se najde zadovoljiva rešitev. Nemčija mora stopiti v zvezo narodov in upati je, da vstopi tudi Rusija. Ako bo Amerika zvedela, da se izvajajo ti važni problemi sedaj na popolnoma nov način, bo nedvomno tudi ona pripravljena sodelovati pri reševanju.

Ramsay Macdonald je zaključil svoj govor z besedami: »Naj nas čaka kakršnakoli si bodi parlamentarna usoda. Čeprav bi morali že ta teden zapustiti urad, smo vendar že v tem kratkem času dali svetovni zgodovini svoj pečat!«

na ravnateljstvo bivše južne železnice v Ljubljani. Kaj bo dosegla... to si lahko razredno zaveden železničar na prste zračuni! Generali še nikoli niso vojne dobili brez armade in to dobre armade. Za to se pravi pogajati brez dobre in močne organizacije, hoditi po vodo z rešetom. Toda južni železničarji imajo še drug povod, če gredo na ravnateljstvo.

Istim so bile deloma takoj po prevratu, deloma pa po »podržavljenju« južne železnice odvzete vse ugodnosti, ki so jo vživali že desetletja.

Takoj po prevratu jim je bila ukinjena personalna komisija za nastavljen osebje. Ravno tako centralni delavski odbor, ukinjena so bila vsa zastopstva osebja pri bolniški blagajni, pri zavarovalnici proti neugodam, v skladiščih za živila. Nadalje so jim bile skržene vozne ugodnosti, ki so sedaj še bolj restringirane. Železničar se ne sme več z brzovlaki voziti, samo še z osebnimi, in to pravico dobi še le po treh letih službe. Proste vozovnice za nakup živil so odpravljene, ravno tako personalne pošiljke. Količina režijskega premoga je skržena na eno tretjino. — Boleznina je zmanjšana od 100 na 70 odstotkov.

Krona vsemu pa je zadnji in najmočnejši čin reakcije, da je oropala železničarje sistema zaupnikov. Seveda, da to ni še vse, kar so železničarji pod novo ero izgubili, marveč je še mnogo manjših, za posamezne kategorije važnih stvari, ki so bile odvzete, katerih tukaj ne navajamo, ker bi nas predaleč peljalo.

Kaj bodo gospoda na ravnateljstvu na vse to odgovorili, bomo takoj železničarjem poročali. Prosimo pa jih in jih rotimo, da temu odgovoru primerno uredijo svoje postopanje.

no-politične ugodnosti. Take trditve so, če ne zlobne, pa vsaj nepremišljene in ne pričajo o posebno temeljitem poznavanju nravi socialno-političnega udejstvovanja države. Naj vedo gospodje obrtniki, ki govorijo in se repenčijo po shodih, konferencah, da se je socialno-politična zakonodaja ustvarila ne na ljubo delavskemu razredu, marveč v interesu države same. Torej v interesu onega, kar uporabljajo za običajne mode svojim govorancam. Delodajalca pa obremenjujejo socialno-politične norme le, v kolikor mu onemogočujejo, da bi se obogatil na račun splošnosti, izrabljajoč prekomerno delovno silo posameznika.

Mesto napadov na delavski razred, ofenzivnega nastopanja proti socialni zakonodaji naj bi obrtniki raje porabili zborovanja v to, da bi iskali skupnih vezi, skupnih interesnih sfer med delavcem in obrtnikom.

Obrtniki pravijo: mi smo ravno tako socialne zaščite potrebni. Res je. Socialne zaščite, v kolikor jo je obrtnik kot človek potreben. Kajti socialna politika ne čuva premoženja, marveč mora čuvati človeka, delovno silo.

Poglejmo samo stanovanjsko vprašanje! Kaj niso identični interesi obrtnikov in delavcev! Pa invalidsko vprašanje, vprašanje starostne preskrbe, za slučaj onemoglosti. Kaj bi ne bilo zato boljše, da bi skušali obrtniki z eno z delavci doseči upoštevanje lastnega in delavskega interesa v kapitalistični družbi.

Slabemu vodstvu so danes izročeni obrtniki. Le v socialni zakonodaji vidi jo oviro napredka in opasnost za svoj obstoj. Ne pomislijo pa, da zavzema industrializacija brez usmiljenja vse

Zadruga kot gmotna zaslomba pokreta.

Zadruga se opirajo idejno na delo delavskih političnih in strokovnih organizacij. Zato so interesirane na tem, da je pokret zdrav in močan, kakor so interesirane na pr. kapitalistična podjetja na reklami. Tozadevno sodelovanje je toraj obojestransko koristno. Je pa v tem za pokret tudi vir nevarnosti.

»Delavec« piše o tem takole:

V čem je bistvo delavskega pokreta, tako strokovnega, kakor političnega? V tem, da zbira mase z duševnimi sredstvi za boj proti masam, ki so zbrane z denarjem.

Vkljub temu se tudi v delavskem pokretu brez denarja ne da izhajati. Pri vsem tem pa se mora smatrati vsak poskus, da bi skušal kdo z denarjem misli kupovati in osvajati na njega oprt, pozicije v pokretu, za sovražno dejanje, ne za dobrodošlo podporo.

To je kapitalizem v lastnih vrstah, pa naj prihaja denar od koderkoli.

Gmotna podpora je le to, kar se izroča izvoljenim odborom in predstavništvom delavstva. Vse drugo je kapitalistična agitacija v delavskem pokretu in navadno kupovanje glasov.

Tu morajo biti pojmi docela jasni. Kdor tega ne uvidi, ta greši proti organizacijski misli socialističnega pokreta.

Trboveljska premogokopna družba se roga ministrstvu za šume in rude.

Trb. prem. družba je med lansko satvko, že v prvi polovici avgusta poslala tisočem svojih delavcem odpustnice, češ, da so 8 dni neopravičeno ostali iz službe. Ker je v vseh zadnjih stankah Trb. prem. družba hotela z odpusti oplašiti delavce in jih s kretljivo mogočnika prisiliti, da prenehajo s stavko, je smatralo vse delavstvo te odpustitve za slab dovtip ter je nadaljevalo stavko. Po končani stavki so šli vsi delavci na delo ter družba ogromni večini delavcev ni branila nastopiti službe. Le nekaj sto delavcem, ki so večinoma loženjeni in imajo veliko otrok, družba ni dovolila, da bi nadaljevali delo. Očitno je bilo takoj, da gre le pri nekaterih slučajih za delavce, ki so bili voditelji v stavki, v največjih slučajih pa zato, da si prihrani družba plačevanje draginjskih doklad za družine oženjenih rudarjev. Ker leži že v krvi družbinih upraviteljev, da skoparijo pri plačah in draginjskih dokladah delavcev, da morajo bolj razmetavati

one stroke, v katerih je strojni pogon izvedljiv in dobiček mogoč. Obrtniku je danes industrija največji in naš najnevarnejši konkurent. Zato bi pričakovali, da bodo posvečena obrtniška zborovanja temu razmotrivanju: kako vzdržati konkurenco, kako vzdrževati življensko sposobnost in zmožnost in kako — prilagoditi obrtništvo novo nastalim razmeram. Gotovo je, da se bo produkcija stalno industrializirala. Zakaj ne bi raje obrtniki razmišljali, kako bi to izvršili sami, da se industrializacija ne bi izvršila preko njih.

V Beogradu so izdelali načrt obrtniške banke. Potem te banke naj bi črpali obrtniki cenejši kredit. Zakaj ne razpravljajo obrtništvo o tem!

Dalje: koncentracija kapitala se vrši na celi črti. Obrtnik tišči svoje denarje v žepu. Zadrugarstvo, zadruga gibanje je eden protiutež kapitalističnim ofenzivi. In izboljšanje obrtniških izdelkov, šolanje obrtnikov, to bi bila gotovo važnejša vprašanja na obrtniških zborovanjih, kot pa večno premlevanje socialno političnih bremen.

Če obrtniki ne zmorejo socialno-političnih obremenitev, zakaj najemajo pomočnike, delavce? Naj vzame obrtnik izučena pomočnika za soimejitelja v obrt, pa bodo odpadla vsa bremena, ki izvirajo iz socialno-političnih zakonov. Če bo postal pomočnik solastnik obrti, bosta sklepala pogodbo dva enaka kontrahenta. Tisti trenutek pa odpade socialna zaščita. Tega pa obrtniki ne delajo radi. Zato, ker vedo, da iz pomočnika črpajo dobiček, zaslužek. In, da ne črpajo prevelikega dobička, zato je socialno-politična zakonodaja potrebna in nujna.

Te besede bi moral znati pri nas vsak socialist na pamet.

Gospod Kristan pravi, da hočemo od njega denar, zato smo to zapisali:

Temu pa ni tako. On najde dovolj sredstev za liste, ki so za nas — luksus. Našel bi tudi dovolj sredstev za dnevnik in mi bi bili lahko pri tem dnevniku še uredniki.

Gotovo je, da bi vse to Kristan sicer plačal, — da bi plačal veliko več kot je zdrav in potrebno, — a ne iz svojih zaslužkov.

Toda gre za nekaj drugega.

Mi nočemo denarja, — ki bi bil podkupnina, ampak zahtevamo, da se postavijo naše zadruga v normalno razmerje do pokreta, kakor je v veljavi po vsem svetu, naj prispevajo raje manj, — a to brez političnih zahtev. — Zahtevamo, da se postopa v tem oziru napram nam, Bernotovcem in neodvisnim enako.

To zahteva interes zadruga.

Interes raznih »zadrugarjev« pa je, da ni pokreta, razven popolnoma odvisnega. Po tem uravnavajo v vseh primerih svojo taktiko. V tem je jedro spora.

pri Trb. prem. družbi. Družba tedaj zavlačuje brez vzroka in zvičajno sprejem odpuščenih delavcev, ki so za več kot pol leta brez dela in zaslužka in morajo s svojimi družinami stradati in umirati in dela to le, da bi se nad odpuščenimi delavci še bolj maščevala, da ima sadistično veselje nad trpljenjem delavcev.

Dne 24. decembra 1923 je bila sprejeta soglasna resolucija Jug. kluba, da mora vlada prisiliti družbo, da sprejme na delo vse odpuščene delavce ter je minister za šume in rude izjavil, da se strinja s to resolucijo. Toda upravitelji Trb. prem. družbe se norčujejo iz vlade in skupščine. Eden njenih ravnateljev je javno izjavil: Der Pašić kann uns gerne haben! Da bi Trb. prem. družba svoje omalovaževanje skupščini in ministru za šume in rude točno dokazala, je vložila proti 25 odpuščenim rudarjem pri okrajnem sodišču v Laškem tožbo, da morajo takoj izprazniti svoja stanovanja. Nemški, madžarski in židovski upravitelji Trb. prem. družbe pustijo stradati naše slo-

venske delavce, jih mečejo na cesto, zanašajoč se na moč kapitala in zasmejujejo našo skupščino in našo vlado!

Dne 31. januarja 1924 so se vršile pri okrajnem sodišču v Laškem razprave o teh družbenih tožbah. Laški sodnik se je pa postavil na stališče Trb. prem. družbe in ni upošteval ugovorov tožencev, da niso neopravičeno izostali od dela, da jih Trb. prem. družba brani nadaljevati delo ter da je Trb. prem. družba dolžna sprejeti odpuščene delavce nazaj na delo v smislu v skupščini dne 24. decembra 1923 soglasno sprejete resolucije Jugoslovanskega kluba in izjave ministra za šume in rude ter je vse tozadevne dokaze odklonil!

Der Pašić kann uns gerne haben! Toda upati je vendar, da bo vlada mogla štiti pred Trb. prem. družbo svojo avtoriteto in avtoriteto skupščine ter obvarovati delavce, da jih Trb. prem. družba ne vrže na cesto, mesto da jih sprejme nazaj na delo v smislu soglasnega sklepa zbornice in ministra za šume in rude.

Tedenske vesti.

O, kako boli in bo še bolelo! Ljubljanski občinski svet ima jutri svojo sejo. Na dnevnem redu seje je tudi proračun mestnega zaklada, ki je prvič po dolgi dobi liberalnega režima na magistratu v ravnatežju, ne da bi bilo treba sklepati o uvedbi novih davkov in kljub temu, da je občina investirala v razne naprave precej denarja ter obenem določa sedanji proračun prvič razmeroma velik milijonski znesek v socialno-politične namene občine. Šele sedanji občinski svet je torej pod vodstvom župana s. Periča končno uredil mestne finance. In to boli — modrija ne iz »Jutrovega«, ki neprenehoma farbajo javnost z najrazličnejšimi izmišljotinami o mestni upravi, meneč, kako lepo bi bilo, če bi sedaj prišel na magistrat demokratiški »komisar«, ki bi z veliko gesto trobil v svet o »dobrem« gospodarstvu »komisarja«. Upamo pa, da se to goreče hrepenenje še ne izpolni tako kmalu! Občinski svet je s tem napravil šele prvo delo, podlago za pametno komunalno politiko, ter bi bilo skrajno nespametno, če bi sedaj prišel kozel v zelnik. Obupancem priporočamo, da si dajo hladne obkladke na žolč in srce, če jim še to ne pomaga, pa morda — špiček za migreno.

Železničarski deputaciji, ki je prišla intervenirat v zadevi ukinjenja zaupnikov na južni železnici je odgovoril gospod ravnatelj, — da se nima časa z njimi razgovarjati. Tako se nam godi v dobi, ko so glasovali železničarji na prigovarjanje dr. Lemeža, raje za klerikalce, kakor za delavsko listo.

PTUJSKA KRONIKA.

Demisija. Sodrugi Ivan Šegula je odložil podžupansko mesto.

Naše prireditve. Predavanje o ustavi, ki ga je priredila krajevna organizacija v soboto 9. t. m., je uspešno dobro v vsakem oziru. Sodrugi dr. Korun, ki se je pri razlagi ustave omejil na oni del, ki je z ozirom na sedanji politični položaj najbolj aktualen, je v poldrugo uro trajajočem govoru pojasnil načrte ustave, ki so jih svoječasno v ustavotvorni skupščini predložile razne stranke ter je v glavnih točkah pokazal razlike med posameznimi načrti, posebno pa med onimi socialističnega in jugoslovanskega kluba ter med vladnim ustavnim načrtom. Udeleženci so pazno sledili izvajanjem predavatelja, po predavanju pa se je vršila diskusija, katere so se udeležili gg. cand. jur. Kasper, kaplan Kranjc in par sodrugov, kojim je s. Korun podal na stavljena vprašanja odgovor in pojasnila. — Javni

shod, ki ga je sklicala naša stranka v nedeljo 10. t. m., je tudi uspel. Isti govornik je v nad dvehurnem govoru poročal o zunanjem in notranjem političnem položaju. Uvodoma se je dotaknil dogodkov na Angleškem ter izrazil željo, da bi angleška delavska stranka dosegla uspehe, ki bodo velikega pomena ne le za angleški proletarijat, pač pa bodo imeli svoj upliv na celotno svetovno politiko ter gotovo ugodno učinkovali na pokret in konsolidacijo mednarodnega proletarijata. Na to je govornik prešel na rusko vprašanje ter se izjavil za priznanje sovjetske Rusije od strani naše države, glede jugoslov. italijanskega sporazuma pa je dejal, da je ta sporazum, kakor vsi »sporazumi« plod tajne diplomacije, ki vedno ogroža svetovni mir. Socialistično delavstvo se bo vedno borilo proti tajni diplomaciji v vseh državah ter delalo za sporazum med vsemi narodi, t. j. iz naroda do naroda. Sodrugi Korun je na to govoril o notranjem političnem položaju, o krizi, ki vlada vsled političnega kaosa v gospodarstvu in povsod ter o vzrokih, ki to politično in ekonomsko krizo povzročajo.

Analiziral je delovanje in nesposobnost vladajoče in drugih meščanskih strank, od katerih nima delovno ljudstvo ničesar pričakovati. Proletarijat ima pričakovati odpomoči le z lastno močjo, ki se mora koncentrirati v strokovni, gospodarski in politični organizaciji. Ko je še poročal o naših strankinih razmerah in odnošajih do posameznih struj in grup, je s. Korun pozval navzoče delavstvo, naj se oklene svojih organizacij, naj čita in podpira naš tisk ter dela neutrudno za socializem. Shod, ki mu je predsedoval sodr. Vodovnik, zapisnikar pa s. Hönigsmann je bil sicer povoljno obiskan, vendar smo pogrešali veliko število sodrugov, ki še ne vedo, da je vsak dolžan prhajati na naše shode, če ni nujno zadržan.

Naročnikom »Socialista«! Za nabiranje naročnine je od upravnitva pooblaščen s. Komavli, na katerega naj se vsi obračajo tudi glede vseh zadev, ki se lista tičejo. Naročniki naj se požurijo in plačajo naročnino; posebno one, ki so v zaostanku opozarjamo na to. Obenem apeliramo na vse zadruge, naj prispevajo za tiskovni sklad, ki ga tudi nabira omenjeni sodrugi. Na delo sodrugi, da pridemo čimprej do lastnega dnevnika!

Himen. Sodrugi Janko Šegula se je v soboto 16. t. m. poročil z gđc. Rozmanovo, hčerko občinskega odbornika s. Rozmana. Bilo dobro!

čajjo take vaške ženice in koga ravnokar glodajo, ali ti glasovi so nam dali povod da enkrat za vselej označimo naše stališče napram »Svobodci«.

»Svoboda« je proletarska telovadna in kulturna organizacija. U. D. R. je pa proletarska bojna in obrambena organizacija. Jasno je torej, da imata vsaka svoj delokrog. In ker imata vsaka svoj delokrog zato nista konkurenčni organizaciji.

»Svoboda« goji v svojih odsekih telovadbo, muziciranje, dramatiko itd.

U. D. R. vsega tega nima, temveč goji redoma vaje, četaštvo (skautizem) in proste vaje v kolikor je to za utrditev discipline in zdravja potrebno.

Kdor hoče lahko vidi, da sta proletariatu obe organizaciji potrebni, ker druga drugo izpopolnjujeta. Oni, ki imajo smisel za telovadbo, dramatiko, muziciranje itd. naj se udejstvujejo pri »Svobodci« Oni pa, ki imajo veselje do četaštva in gojenja stroge discipline naj se pa udejstvujejo pri U. D. R. Najboljši izmed nas naj pa podpirajo obe organizaciji.

Proti tistim pa, ki hočejo sejati med obe bratski organizaciji razdor naj pa nastopijo vsi pošteni »Svobodaši« in vsi »Udamniki«.

Dopisi.

CELJE. (Kako izgleda resnicofobnost pri Bernotu?) Celjski Bernotovi pristaši so zahtevali od naše krajevne organizacije SSJ v Celju vrnitev pri nas vplačanih prispevkov in so za ukrepitev te zahteve predložili 21 prilog, podpisanih od njih članov. Na to jim je naša organizacija lojalno odgovorila, da si naj pridejo po prispevke v našo pisarno, ker smo ob enem hoteli tudi vsakemu dokazati, ali so njegove zahteve upravičene ali ne. Na to nas je »Naprej« v št. 5 z dne 17. jan. 1924 nesramno napadel in obrekoval. Mi smo nato poslali na predsednika Bernotove skupine v Celju g. Laha in na Bernota sledeči dopis: Demagogija in zavijanje resnice v javnosti. Na članek v »Naprej«-u št. 5 z dne 17. jan. 1924 pod naslovom »Korenova organizacija v Celju«, vam odgovarjamo pismeno sledeče: Ko smo dobili dopis, podpisan od g. Laha Štefan z 21. prilogami, ki so bile podpisane od Vaših članov, kateri zahtevajo vrnitev nam plačanih prispevkov smo po pregledu ugotovili sledeče netočnosti: Podpisi: Anton Vrečar, Anton Landekar, Franc Artnak so bili falzificirani. Anton Vrečar je bil pred enim letom pekovski pomočnik pri Korenu in nihče do danes ne ve, kje se nahaja; celo njegovi sorodniki ki so ga zaradi družinskih razmer iskali, do danes niso vedeli, kje se nahaja. On toraj sam ni mogel podpisati. Anton Landekar je analfabet, ki napravi za svoj podpis križ ali kakšno drugo znamenje, na prilogi je pa bil njegov podpis popolnoma podpisan, kakor bi ga on sam napravil. Karl Kolenc je plačal prispevke do meseca maja 1923, toraj nima od nas ničesar za zahtevati. Franc Artnak nam je podpisal izjavo, da on na omenjenih prilogah nikdar ničesar ni podpisal, temveč je njegov podpis ponarejen. Fran Jelen je bil do sredi meseca decembra naš funkcionar (blagajničar), po tem takem dolguje on nam po njegovih lastnih vknjižbah za oktober in november 1923 itd. Iz navedenih razlogov je krajevni odbor SSJ v Celju sklenil, da se naj javi vsak posamezno, ki ima od nas kaj zahtevati in tudi vsled tega, ker je bila v dopisu izražena želja, da naj pošljemo prispevke, ki jih zahteva vsak s svojim lastnoročnim podpisom na njegov naslov. To se pa vendar od nas ne more zahtevati, da bi morali Vaše člane iskati po njih stanovanjih, ker bi sicer tudi to priliko lahko izrabili, kakor pišete, za pregovarjanje vsakega posameznika. Mi si nečemo pridrževati, kar ni našega, samo to bi zahtevali, da se nam vrne to, kar se nam dolguje. Dolguje nam Bernotova centrala posojilo, ki smo ji ga posodili v znesku Din 2000, od katerega smo dobili vrnjeno. Ker smo si odtegnili od prispevkov Din 916, tako da nam še dolgujete Din 1184. Po Vašem očitku si mi nismo nobenega imetja od Vas prilastili. Velika večina

Edinica »Marks«. Vse obiskovalce vadijskega tečaja opozarjamo, naj se točno udeležujejo predavanj, ker bo imelo neredno obiskovanje tečaja slabe posledice pri končni kvalifikaciji.

Kdor pa trikrat neopravičeno izostane k polaganju izpita sploh ne bo pripuščten.

Članom edinice »Marks« naznanjamo, da se je obračati v vseh zadevah le na vodstvo edinice. Blagajnik edinice posluje vsako soboto od pol 6.—7. ure zvečer začasno v Selenburgovi ulici števil. 6 II. nadstropje.

VSEM EDINICAM. Izdelava šotorov. Kakšno obliko in velikost naj imajo šotori, da bodo dovolj veliki za eno petorico? Bodo naj zelo praktični, enostavni in lahki za postavit.

Edinice naj pošljejo tozadevne predloge in natančne načrte.

Iz načrta mora biti točno razvidna velikost in oblika šotora.

Oni načrt edinice, ki bo najboljši bomo objavili.

Nadalje bomo objavili edinice po vrstnem redu kakor bodo predlogi prihajali, da se bo videlo funkcioniranje in zanimanje posameznih edinic za stvar.

Načelstvo U. D. R.

Članov je imela dvakrat priložnost odločevati, večina članstva je ostala enotna, od nje odcepili so se samo kakšne štirje sodrugi s svojimi ženami, toraj nimate po demokratičnem principu nobenih pravic od kakršnegakoli imetja krajevne organizacije. Kar se tiče predbacivanja, da ni bilo mogoče Vašim članom priti ob določenem času, je velika laž. Zamolčali ste, da je bila za to določena tudi nedelja, katera je bila v našem dopisu celo omenjena. Že v dopisu, ki smo ga prejeli, ste nam zagrozili, da boste v slučaju, da ne ustrežemo Vašim željam odstopiti zadevo Bernotu in da nas bo on priobčil slavni javnosti. Tega se sicer nismo ustrašili, hoteli smo vam pač ustreči, pa vse skupaj ni nič pomagalo. Iskali ste dlako v jajcu — in šlo se vam je za to, kako bi nas lahko spet obrekovali. Obrekovanje pa je izpadlo že po znani, celjskemu dopisniku prirojeni lažnjivi metodi. Celjski dopisnik se tudi boji za svoje člane, da bi jih utegnili pregovarjati in prepričati, da so na napačni poti. Potemtakem je njegova vest slaba in še bolj mora biti prepričanje tistih članov, ki ste jih in jih še dobivate na zvito in neodkrito prigovarjanje ali pa skoz obrekovanje posameznih oseb, katero je danes Vaš program. Toraj še enkrat: Mi ne maramo Vaših prispevkov ali kaj drugega, samo držite se tudi Vi tega gesla in vrnite to, kar ni Vašega. Ker tako radi priobčujete naše dopise, upamo, da boste tudi pri tem toliko odkritosrčni in samozatajevalni in da boste tudi ta dopis objavili, in sicer ne prikojenega. Čakali bomo 14 dni, če med tem časom ne zapazimo, da ste ga priobčili, ga prijavi mi v našem glasilu. (Ker Bernot tega ni hotel objaviti, smo ta dopis objavili mi.)

Za krajevno organizacijo SSJ v Celju: Franjo Koren.

Leše. Iz Leš smo prejeli tale dopis, ki ga doslovno priobčujemo: Socialist št. 6 z dne 11. februarja prinaša članek iz Maribora, v katerem napada neki A. B. zadr. Antona Kristana. Piscu ni všeč, da predava z. Anton Kristan širom Slovenije o gospodarskih panogah. Kristan je strokovnjak na gospodarsko združnem polju. Zato sklepamo, da mu ni všeč, da se proletarijat gospodarsko osamosvoji. Napada ga na najnesramnejši način, kakor vlačugo, v najnižjem tonu, kakor je pri jezuitih ne pa pri Socialistih navada in mu pere perilo. V prvi vrsti je treba, da to storimo sami pri sebi! Kaj je zakrivil, povejte enkrat za vselej! Ali je kaj hudega napravil? Če bo pisec pošten in pravičen, bo rekel: nič. Gotovo se bo vrgel na obrekovanje. Sedaj vas vprašam: kdo je pregnal vse naše stare, zaslužne socialistične voditelje iz naših vrst? Vi ste tisti, ker jih ne morete nikdar zadositi oblatiti, a bojite se jih vendar. Nadalje piše A. B.: Roka

Naš pokret.

Diskuzijski večeri. Krajevna organizacija S. S. J. v Celju, naznanja vsem članom in tudi nečlanom, da se vrše redno vsak četrtak ob 7. uri zvečer diskuzijski večeri. Z ozirom na važna predavanja se vabi vse, da se predavanj redno in točno udeležujejo. — Odbor.

U. D. R.

Mi in »Svoboda«.

So ljudje, ki mnogo govore, delo pa prepuščajo drugim. In taki so sedaj »pogruhtali«, da je U. D. R. napram »Svobodci« konkurenčna organizacija.

Nam je sicer vseeno, s čem se pe-

proč od proletarijata in njegovih ustanov! Zadnji čas, ko ni bil z. Anton Kristan med nami, kaj ste pa vendar napravili za proletarijat? Potrkajte se na prsa in recite: nič — samo razbijali smo, kar so oni težko gradili s pomočjo proletariata. Vse, kar še imamo, je Kristanovo delo. Ne ovirajte ga, če zbirate, po krivdi vas raztresen proletarijat. Ne blatite ga še vi, kakor Bernot in Lemež, ker s tem ne bomo nič pridobili, ampak še to malo izgubili. Rajši pojdite med maso delovnega ljudstva, ter delajte na gospodarskem polju. Delavstvo je že vseh teh demagoških, nesramnih napadov do grla sito. Voditelji se kregate med seboj ne vedeč, da s tem največ trpi delavstvo, po vaši krivdi. Mi verujemo samo onim, kateri so za proletarijat kaj koristnega in dobrega napravili. Tega preklanja in naj bo konec. Na naše socialistično časopisje pa apeliramo, da prepreči osebno gnusno žajfanje in naj prinaša poučne članke, kateri bodo nam koristili in ne bodo v zasmeh našim nasprotnim strankam. Taka naj bo parola, in delavstvo se bo začelo zbirati okrog njega in bo postalo mogočen in enoten faktor, ki bo premagal to reakcijo. Franc Hočnik, rudar Leše.

Mi smo ta dopis priobčili, da se sliši tudi druga plat zvona. S. Hočnika pa prosimo, naj si prečita dobro »poslano« v današnjem listu. Pisec iz Maribora to pozna, zato piše v tako ostrem tonu. Naše poslano ni obrekovanje in mi smo pripravljene S. Hočniku to z originalnimi dokazi dokazati. Če dvomi, naj se enkrat pri nas zgleda. Povemo mu še to, da smo g. Kristanu rekli: Vkljub vsej preteklosti bi bili pri resni volji, da bo bodočnost druga, svojo taktiko napram njemu spremeniti. Za resno voljo pa smatramo dejanja, ne besede. Sporočil nam je, da bi mogel dobiti za delavsko večino pri Blasnikovi tiskarni potrebne delnice v znesku 160.000 K. Ko pa smo zahtevali, naj jih proda kakšni delavski strokovni organizaciji je rekel: saj nimate denarja, — čeprav toliko denarja strokovne organizacije imajo in čeprav je s. Čobal, ki ima za seboj močno gospodarsko organizacijo, obljubil, da bi, če koga skrbi, da ne bo denarja, zjamčil, da bo. Tako se drzne Kristan govoriti, ker delavci take dopise pišejo! Vedite pa, da imate vi na vesti, če se sme nekaznovano z denarjem nad pokretom vladati in to na nesoliden način, ki niti pri kapitalistih ni v navadi.

Tudi o Kristanu kot gospodarsko-zadružnem strokovnjaku imamo svoje mnenje. Mi proti njegovi produkciji nismo nastopili, ker počemo ničesar ovirati in razbijati. Prav pa ni, če obljublja kdo delavstvu mline, žage, tovarne in rudnike, — ne pove mu pa, da vlada tudi tukaj načelo, da iz nič ni nič. Že delavski konzumi, ki so za 25 milijonov kron pri bankah zadolženi, niso delavski, — ako so te banke v nedelavskih rokah in delavstvo nima organizacije, ki bi za nje zbirala denar. Pravo gospodarsko delo bi v tem trenutku ne vstvarjalo novega, ampak bi skušalo odpraviti kričeče nasprotje med kapitalom, ki ga delavske organizacije potrebujejo in med kapitalom, ki ga delavske organizacije obvladujejo!

S. Hočniku povemo še, da so tudi stari priznani zadružniki tega mnenja, kakor n. pr. s. Čobal. Nam je žal, če moramo te stvari razpravljati pred široko javnostjo. Ali pa s. Hočnik ni mnenja, da smo že predolgo molčali?

Gospodarstvo.

Koliko stane tuj denar.

1 dolar stane	80'25 do 80'50 Din
1 angleški funt	346 do 347 »
1 češka kruna	2'36 do 23'7 »
1 laška lira	3'49 »
1000 avstrijskih kron	1'18 do 1'20 »
1 švicarski frank	14'2 do 14'4 »
1 francoski frank	3'69 do 3'70 »

Pravila Delavske hranilnice in zavarovalnice

je vzel Izvrševalni odbor Glavnega Radniškega Saveza na znanje.

Delavsko združništvo.

V Uradnem listu št. 9 pokrajinske uprave za Slovenijo z dne 5. februarja se nahaja objava pod zadruž-

nim registrom pod št. 48. Vpis za druge z besedilom »Splošna gradbena produktivna zadruga v Celju,« registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Obratni predmet zadruge je:

1.) pospešuje gospodarstvo članom s tem, da izvršuje skupno razne obrte, in sicer: a) zidarski obrt, b) tesarski obrt, c) stavbeno in pohištvno mizarstvo, č) stavbeno ključavničarstvo in kjučavničarstvo za izdelovanje orodja, d) stavbeno kleparstvo in sploh vse koncesionirane obrte, spadajoče v stavbeno (gradbeno) stroko, ter uporablja v dosego svojega namena vsa zakonita dopuščena sredstva;

2.) sodeluje pri podjetjih, ki se bavijo s panogami, navedenimi pod točkami a) do d) prvega odstavka;

3.) nalaga v svojem hranilnem oddelku prihranke članov in članov »Unije« stavbinskih delavcev, ali nje naslednji organizaciji in članov razrednih organizacij.

Zadružna pogodba z dne 6. novembra 1923.

Opravični delež znaša 1000 Din ter se lahko vplačuje v tedenskih obrokih po 25 Din.

Vsak zadružnik jamči s svojim opravičnim deležem in pa še z njega enkratnim zneskom.

Oznanila se izvršujejo v listih, ki se določijo in z nabitkom v društvenih prostorih. Načelništvu sestoji iz načelnika, tajnika in blaginika.

Pravico zastopati zadrugo imata in besedilo firme podpisujeta skupno načelnik in tajnik.

Celje, dne 9. januarja 1924.

Častitamo sodrugom v Celju, da so upostavili produktivno zadrugo, katera bo glavni pripomoček k zboljšanju gnotnega položaja delavcem vseh strok, ker kakor je razvidno iz pravil in zadružne pogodbe se bo zadruga bavila ne samo z stavbami, ampak tudi z drugimi opravili ter bo s tem izpodrinila posamezne koristolovce, ki so si nakopičevali kapital na stroške delavstva. V zadrugi pa lahko pomaga vsak, kdor ne more pristopiti kot član pa lahko daje hranilne vloge zadrugi, seveda mora biti član kakšne razredne strokovne organizacije. Mi ustanovitev zadruge pozdravljamo.

Poslano.

Gospod Kristan mi je napisal v svoji Produkciji poslano, ki naj bo odgovor na podpisani dopis s. A. B. iz Maribora.

S tem le obvezuje zadnjih ozirov in mi nalaga dolžnost, da povem o najinim medsebojnem razmerju vso resnico, — pa naj sodi potem o meni kdo, kakor hoče.

Jaz sem imel pred leti o Kristanu tisto visoko mnenje, kakor ga imajo o njem menda še danes vsi fisti, ki so se podpisali za njegovo Produkcijo. — Čisto počasi pa je v težkih razočaranjih to mnenje padalo, — dokler ni še po njegovem odhodu v Belje popolnoma padlo.

Prvo razočaranje je prišlo še predno je postal g. Kristan minister. Pri neki verižniški aferi so dvignili proti Kristanu težke očitke:

Da je ustanovil v letih 1914 in 1915 trgovsko družbo (Zaler et Comp.), ki je prodajala blago iz konzuma. Kristan je zaslužil po teh navedbah v enem samem letu nad 15.000 kron, — kar bi pomenilo v današnjem denarju en milijon kron in kar je bilo gotovo dober del tega, kar je mogel zaslužiti takrat še majhen konzum. Razven tega je bilo to v težkih časih — med vojno. Z ozirom na te ovadbe je naperilo državno pravdništvu proti Kristanu kazensko postopanje radi verižništva in eventualno tudi goljuffje.

Kristan pa je postal minister, — in afera je bilo konec.

Jaz sem bil v težkem položaju: Kristan je držal vse v rokah in je obvladoval s krediti in svojo avtoriteto vse.

Razpravljanje v javnosti bi težko oškodovalo naše mlado združništvo. Zato smo zavzeli v ožjem krogu svoje stališče proti stvari, — bili pa smo v glavnem veseli, da se je vse tako končalo. Mislili smo, da Kristan po težkih izkušnjah ne bo zapadal v stare grehe — in da je dobro, če

ohranimo za bodoče pokretu vrline njegovega značaja, ki mu jih še danes priznavam. A varali smo se.

Po svojem ministrovanju je šel Kristan — po stari poti naprej. V družbi z nekaterimi med in povojnimi trgovci je kupil brez moje vednosti in brez vednosti načelstva in nadzorstva Nakupovalne privatno za pet milijonov kave in olja, ki naj bi prišlo iz Trsta v Ljubljano na naslov Nakupovalne, a na privatni račun. — Sklepno pismo o tej kupčiji je od Kristana lastnoročno podpisano in leži na sodnji pri aktih tozadevne odškodninske tožbe, ki še ni končana. Vkljub temu, da je tozadeven dejanski položaj jasen kakor beli dan in z dokazili podprt, se Kristan zviha in taji.

Ne more pa biti nobenega dvoma o tem, da gre tu za privatno kupčijo, ki se je vsled padca valute slabo razvila in zvrnila potem na Nakupovalno. In tudi o tem ne more biti dvoma, da jo je sklenil Anton Kristan privatno. Nakupovalna in posredno konsum ima vsled tega z obrestmi vred danes do 3 milijone kron škode.

Odškodninska tožba teče še danes, dvomljivo pa je če bodo dovoljevale pravne konstrukcije, da se zadene nedvomnega povzročitelja te nesreče.

Od tistega trenutka sem smatral, da je Kristan za delavski pokret mrtev. Vkljub temu še vedno ni bila v meni popolnoma zamorjena zavest, da je vkljub svojim slabim lastnostim — za delavstvo vendarle veliko vstvaril. In kakor sem vodil na znotraj neizprosno borbo proti temu, da bi se obesile tako ogromne, iz privatne špekulacije nastale izgube na delavske zadruge, — in to je edini razlog za nasprotje med nama, — tako sem na zunaj varoval ugled zadruge. Ob Kristanovem odhodu pa sem postopal po reku: O mrtvih le dobro! Tembolj, ker mi je Kristan zatrjeval, da bo vso škodo povrnil in me ravno zato nagovoril, da sem prevzel predsedstvo Nakupovalne, kar je bilo takrat — težka žrtev.

V tem razpoloženju sem res napisal na Kristanovo prošnjo njegovo slovo. Še tiste besede sem pisal, ki bi naj bile njegove, pisal v namenu, da se zabriše mučen utis Kristanovega odhoda in vpoštevaje to, kar je Kristan vstvaril.

Mi smo brez Kristana med ogromnimi težavami rešili Nakupovalno iz ogromnih težav in prigospodarili v enem samem letu skoro pet milijonov kron. Kristan vkljub mojim, včasih prijaznim, včasih ostrim pozivom pri tem ni pomagal, čeprav je zaslužil v tem času na Belju, pri Žitnem zavodu in drugod ogromne svote.

Ni se hotel niti s tem oddolžiti, da bi dal delnice Blasnikove, s katerimi je takrat na odločeval, v roke delavskega pokreta. Takrat sem napravil nad to nezasišano umazanostjo končno veljavno svoje račune. Kristan je računal, da obvladuje načelstvo konzumnega društva in s tem posredno skoro vse delavske gospodarske organizacije in da bo moj odpor s silo strl.

Jaz sem se umaknil v Ptuj, od tu sem prišel ob prvi priliki zopet nazaj. Umaknil sem se prostovoljno in brez potrebe iz mesta, kjer ima moj naslednik, kakor čitam 92.000 Din letnih dohodkov na več ko štiri in polkrat slabše mesto. Že to je dokaz, da govorim od prve do zadnje črke resnice.

Ko se je vrnil Kristan zapet v pokret, — je skušal stopiti ponovno v stik tudi z menoj, kakor z mnogimi drugimi. Jaz v javnem delovanju ne poznam ne ljubezni, ne sovraštva, ne bene preteklosti, ampak samo bodočnost, vendar sem vsak stik dolgo odklanjal. Šele ko sem videl, da je povratek Kristanov dejstvo in da je treba zavzeti stališče, sem pripomogel temule naziranj do veljave: Kristanovo dosežanje delovanje je tako, da zahteva velike opreznosti.

On bi bil uporaben pri gospodarskih organizacijah le pod najučinkovitejo kontrolo ljudi, ki znajo kontrolirati,

ljudi, ki pa jih Kristan ravno zato ne trpi, češ, da ga sovražijo. Razven tega se mora zahtevati že v interesu časti pokreta, da Kristan glavno, kar je zažrešil, popravi.

Kristan je z lepimi frazami — oboje odločno odklonil in bil vkljub temu pripravljen, da sodeluje z nami.

Zato je bila dvanajsta ura, da smo spregovorili.

Če nam lahko kdo kaj po pravici očita, nam sme očitati to, da smo tako — pozno spregovorili. Sedaj smo. — Vidimo, da se bo pričela sedaj ogabna tekma med resnico in lažjo. Jaz gledam v naprej s preziranjem na zavijanje človeka, ki stoji pred sodbo. Čul sem, da nam Kristan očita, da iščemo z bankami zvez. Iščemo jih. Kdor dela z milijonskimi krediti, jih mora nekeje iskati. Išče jih Kristan — in iskali smo jih mi, predno smo si upali tole zapisati in ker jih tako dolgo nismo našli, — smo molčali. Vsak bo pa lahko čutil, da nas pri tem položaju niso — banke silile, da smo to zapisali.

Mi pa imamo to željo, da bi se naše združništvo rešilo bank, da bi postalo, če treba tudi manjše, da pa bi enkrat za vselej prišlo v položaj, da so prisiljeni tudi pošteni ljudje v skrbi za kredite tako dolgo molčati, — da postanejo sokrivi.

Kristan bo skušal dokazati, da so tudi drugi privatno trgovali. To pa ni opravičilo. Zame bo skušal to zaman dokazovati, ako ne bo drzno lagal.

Tako izgleda mož, ki ga poverja na stotine slovenskih delavcev pri novem nereelnem podjetju, kjer se skuša kupiti s stotisoči zopet milijonske vrednote, s svojim ponovnim zaupanjem. S stotisoči — milijone! — S stotisoči mline, žage in vse čudeže tega sveta! To vodi nujno v popolno bančno odvisnost. — S solidnim zadružnim pokretom nimajo take Kristanove produkcije — nič skupnega. Popolnoma povrnil na stara pota pa se more Kristan le, če zmaga na občnem zboru Konzumnega društva, kamor kandidira, četudi v poslovnem letu 1922—23 ni mogel kriti svojih potrebščin v konzumu — bil je v Belju — razven v kupčiji na debelo. Mogoče je, da bo na občnem zboru tudi uspel. Jaz tja ne kandidiram, ker se mi zdi, da sem se s Kristanom že od daleč tako umazal, da nimam pravice za to.

Vsled tega to ne more biti boj za mesta, kakor nekateri mislijo, ampak opomin ob dvanajsti uri. Lahko je mogoče, da ostane ta opomin glas vpijočega v puščavi.

V tem slučaju mi bo žal za delavski pokret Slovenije, ki ima v sebi vendar toliko zdravega, da so ga vrgle Kristanove manire v težke krče in krizo.

Morda bi lahko kdo rekel, da ima pač vsaka organizacija voditelje, kakor jih zasluži. V opravičilo našega delavstva pa naj bo povedano, da je znal postati mož, o katerem to pišem, tudi zaupnik bankirjev in samega kralja, ne samo zaupnik delavstva in da stojimo brez sredstev nasproti velikemu kapitalu in aparatu.

Ljubljana, 14. februarja 1914.

Filip Uratnik.

Izdajatelj:

Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik:

Jože Golmajer.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

**Vsedelavski zlet
v Ljubljani!**

Tvrdba

Peter Capuder

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2

priporoča za ta izlet:

Celotne kroje kot tudi posamezne dele za U. D. R. — Vse telovadne potrebščine: majce, telovadne hlače, čelje, dalje za moški in ženski naraščaj ter članice potrebne telovadne obleke. — Zahtevajte cenike! Preskrbite si pravočasno! — Poverjeni dobavitelj potrebščin U. D. R.